

“HIV pozitifsen uzak dur”ma

“Laboratuvardaki görevliye ismimi söylüyorum, hemşireyi görmeniz gerekiyor diyor, bir an kasılıyorum. Herkese ne kadar uzaksa bu virüs, bana da o kadar uzak diye düşünüyorum. Televizyonlarda ve AIDS gününde gazetelerde denk geldiğim bir haber konusuydu sadece benim için. Bana bu kadar yakın olabileceğini düşünemiyordum...” GARO (Pozitif Yaşam Derneği Üyesi)

Osman Murat Kılıç

Rastlandığı 1981 yılından günümüze kadar görülen vaka sayısına baktığımızda aslında herkese pek de uzak olmayan bir olgu olduğu açıkça görülüyor. “HIV ile yaşayan insanlar” virüs ile başa çıkmaya çalışmanın yanı sıra, “HIV kadar HIV pozitif insanlardan da korunulmasını düşünen” insanların onlara karşı besledikleri duyguyu ve tavırlarıyla da başa çıkmaya çalışıyorlar. HIV ile yaşayan insanları vi-rüsten çok belki de diğer insanların tavırları yoruyor. Bu karanlık bakışlarla her yerde göz göze geliyor “HIV pozitifle yaşayanlar”.

“HIV ile yaşayan insanların” hak kayıplarını önlemek ve HIV konusunda psikolojik ve sosyal danışmanlık hizmeti vermek için kurulan derneklerin başında Pozitif Yaşam Derneği geliyor. Türkiye’de 2005 yılından beri faaliyet gösteren Pozitif Yaşam Derneği, HIV ile yaşama konusunda destek ve savunuculuk yapmak amacıyla kurulmuş, Dernek ulusal ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği yaparak HIV / AIDS konusunda toplum bilinçlendirme çalışmaları yapıyor.

Pozitif Yaşam Derneği’nde savunucu olarak çalışan “Kız Kulesii” ile HIV ile yaşayan insanların çektiikleri sıkıntıları konuştuk. HIV pozitif kişiliğiyle gerçek adını bir arada kullanamamasında toplumun bakış açısının ve medyanın yanlış yönlendirme politikalarının etken olduğunu belirten Kız Kulesii, “Düşünsenize yaptığımız çalışmalar yerine ‘AIDS’li

kadın diye başlayan cümleler başlıklarda yer alacaktır” dedi. Ayrıca hak savunuculuğu yapan, psikolojik ve sosyal danışmanlık veren tek derneğin Pozitif Yaşam Derneği olduğunu söyleyen Kız Kulesii, “Diğer kurulmuş olan dernekler sadece önleme amacıyla ilgili faaliyet gösteriyor. Hatta birçoğu bizim felsefemize de ters düşüyor, çünkü onlar savaşçılar, biz ise yaşıyoruz” diye konuştu.

Toplum “öteki”leştiriyor

HIV ile yaşayan insanların rahat bir şekilde toplumsal hayata idame ettirememesini ve toplumda “ötekileştirilmesini” toplumun ‘ahlaki’ değerlerine bağlayan Kız Kulesii, toplumun bakış açısının kişinin virüsü alma yoluna göre değiştiğini altını çizdi.

Kişi eğer seks çalışsın, eşcinsel veya damar içi madde kullanıcısı ise bu durumu hak ettiğinin düşünülmediğini; ancak kişi virüsü ameliyatta verilen kontrolsüz bir kan sonucu veya ‘meşru eşinden’ alındığında ‘mağdur, talihsiz’ insan olarak değerlendirildiğini söyledi. Kız Kulesii, HIV’in kadın erkek gözetimsiz sosyal yaşam alanını daralttığını ifade ederek, “Medyada gösterildiğinin aksine HIV pozitif olan insanların sadece seks çalışanları, travestiler, transseksüeller, eşcinseller ve damar içi madde bağımlıları değil.

Her kesimden insanın -mimar, doktor, mühendis, imam, ev kadını, devlet memuru, üst düzey yönetici, öğretim görevlisi profesör, çocuk, aşçı, rahip vb- HIV pozitif olabilir” diye konuştu. Kız Kulesii, “HIV, din, dil, ırk,

cinsiyet, yaş, coğrafya, meslek, zengin, fakir ayırmıyor” diye de ekledi.

“Farkları yok”

Virüsün vücuttan atılmasını sağlayan tam bir tedavisi bulunmamasıyla beraber HIV’i basıklayan ve kişilerin normal yaşam sürelerini kaliteli bir şekilde devam ettirebilecekleri ilaçlar mevcut. Kronik olan her hastalığın kendine özgü günlük ilaç dozları olduğunu ifade eden Kız Kulesii, HIV pozitif kişilerin aldığı ilaçların, birçok kronik hastalık için alınan ilaçlardan daha az olduğunu belirtti. Kız Kulesii, “Toplumda HIV/AIDS’in bulaşmama yollarından ziyade daha çok nasıl bulaştığı duyuruluyor. Olaya ahlaki değerler de katıldığında HIV diğer kronik hastalıklar gibi algılanamıyor, kabul göremiyor” diye konuştu.

Peki, HIV/AIDS ile yaşayanlar hayatlarını nasıl devam ettirir? Sosyal aktivitelerde bulunabilirler mi? Bu sorulara cevap veren Kız Kulesii, HIV ile yaşayan insanların diğer insanlar gibi aktivitelerini sorunsuz olarak gerçekleştirebileceklerini belirterek, şunları söyledi: “İşlerine gidip çalışırlar; öğretmen olan öğrencilerine ders anlatmaya, manav meyve-lerini parlatıp sıralamaya, aşçı mutfağında yemek pişirmeye, imam cemaatine vaaz vermeye, mühendis inşaat alanına gitmeye, patron olan şirketini yönetmeye, avukat davalarını takip etmeye, öğrenci okuluna devam eder, işçi olan da çalışmaya gider.”

Kişinin HIV taşıyıcısı olduğunu bilmediği, AIDS tablosuna geldiği durumlarda birtakım

fırsatçı enfeksiyonlara yakalanabileceğini dile getiren Kız Kulesii, bunun da diğer hastalıklar gibi kişinin günlük yaşantısını kısıtlayabileceğini fakat ilaç tedavisiyle AIDS tablosuna gelen kişilerin bile taşıyıcı konumuna dönebileceklerinin altını çizdi.

Bilgiler üstün körü

Genel olarak insanlar HIV ve AIDS hakkında sahip olduğu bilgileri yazılı ve görsel medya kuruluşlarından ediniyor. Türk toplumunun dramatik olayları çok sevdiğini belirten Kız Kulesii, medyanın HIV ve AIDS konusunda özellikle dikkat çekmek için korkutma ve acıdırma politikalarını kullandığını belirtti. Sağlık Bakanlığı’nın da bulaşmayı önlemek için kullandığı politikanın korkutma ve acıdırma politikaları olduğunu vurgulayan Kız Kulesii, Sağlık Bakanlığı’nın politikasının, “Halk tedavisinin olduğunu bilirse daha rahat davranır. Bu da yayılımı tetikler.

Aman sayılar çoğalsın! İnsanlar hastalığın ölümcül olduğunu düşünürse korkar ve riskli davranışta bulunmaz” şeklinde olduğunu iddia etti. HIV vakalarının çoğalmamasının önemli olduğunu belirten Kız Kulesii, vakaları azaltmaya dönük politikaların korkutmayla değil, doğru bilgilendirme ve bilinçlendirme ile başarılı olacağını ifade etti.

Sağlık Bakanlığı’nın kurumsal düşüncesini “Tek çare, tek eşlilik” sloganı ile yansıttığını dile getiren Kız Kulesii, “Önemli olan kişilerin, ister tek eşli, ister çok eşli yaşasın, her ilişkisinde her seferinde kondom kullanması-

dır” dedi. HIV’le mücadele konusunda devlet kuruluşlarının görevini yeterince yerine getirmediğini, bildiren Kız Kulesii, bunun nede-nini de kurumların, Türkiye’deki HIV vakasının az olduğunu düşüncelerine bağladı. Kız Kulesii, Sağlık Bakanlığı’nın HIV/AIDS Önleme ve Destek Programı kapsamında Gö-nüllü Danışmanlık ve Test Merkezleri kurdu-ğunu fakat bunların da merkezlerinin ve du-yurularının yetersiz olduğunu söyledi.

Şimdi günah keçisi kim?

Toplumda yerleşmiş daha doğrusunu söylemek gerekirse ‘yerleştirilmiş’ bir genel kanı var. Bu da, HIV’in genellikle seks işçileri yoluyla yayıldığı anlayış.

Pozitif Yaşam Derneği’nde savunucu olarak çalışan Kız Kulesii, HIV’in yaygın olarak cinsel yolla bulaştığını ve korunmasız ilişkiye giren her insanın bu virüsün yayılmasında etken olduğunu ifade etti. Seks çalışanlarının cinsel ilişkilerde kondom kullandığı takdirde hiçbir cinsel yolla bulaşan enfeksiyonun geçişine izin veremeyeceğini söyleyen Kız Kulesii, toplumunun bu tür olaylarda bir günah keçisi belirlediğini söyledi.

Kız Kulesii, Sağlık Bakanlığı eliyle büyük şehirlerde düzenlenen HIV önleme ve destek programı kapsamında yüzlerce seks çalışanına eğitim verildiğini ve eğitimi alan insanların ilişkilerinde kondom kullanmayı teklif ettiklerinde ise müşterilerinden ‘İki katı para vereyim ama bunu kullanmayayım’ cevabını aldıklarını ifade etti.

Çağdaşlık ‘cinsellik tabusu’nu yıkamıyor

Cetin Yabaloğlu-Nesrin Hekimoğlu

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu ve Nüfus Bilim Derneği tarafından 2007 yılında gerçekleştirilen ve geçtiğimiz aylarda sonuçları açıklanan “Gençlerde Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı” konulu araştırmanın sonuçları ülkemiz gençlerinin cinsel sağlık konusundaki endişe verici bilgisizliğini ortaya koydu. Bu bilgisizliğin en önemli nedeni ise cinselliğin toplumda halen bir tabu olarak görülmesi dolayısıyla da ergenlik ve gençlik dönemlerinde bireyin bilgi alamıyor olması. Ergenlik ve gençlik döneminde cinsellikle ilgili bilgi almayan birey hayatının geri kalanında önemli zorluklarla karşılaşabiliyor. Bu zorluklar bireyi yalnızca psikolojik ya da sosyal olarak etkilemekle kalmıyor ciddi sağlık problemlerine de yol açabiliyor.

Konuyu değerlendiren Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Psikolojik Hizmetler Bölüm Başkanı Prof. Dr. Figen Çok, insanların özel yaşamlarıyla ilgili her ne kadar çağdaş olsalar da konu cinselliğe gelince bunu paylaşmaması gereken, ayıp karşılanan bir şey olarak görmesi nedeniyle bilgi almakta çekindiğini belirtti. Prof. Dr. Figen Çok insanların cinsel sağlık problemlerini diğer sağlık

problemleri gibi görememelerinin sebebinin ise toplumsal olarak ağız birliği edilmişesine cinselliğin saklanması ve cinsellikle ilgili kalıp yargılar bulunması olarak gösterdi. Toplumun değer yargılarının bu konuda çok katı olduğunu belirten Figen Çok, bu durumun toplumun genel olarak konu hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması sonucu ortaya çıktığını söyledi. Bilgi

eksikliğinin sonuçlarının ağır olabileceğine dikkat çeken Prof. Çok; “Kendi sağlığıyla, kendi yaşamıyla ilgili bilgiye ulaşamamak yanlış sonuçlara yol açabilir. Örneğin genç cinsel ilişkiye giriyor, bilgi alıp sağlıklı korunmak varken sağlıklı bilgi alamayıp doğal akışına bırakıyor kendisini bu durumda istenmeyen gebelik, onu izleyen çoğunlukla hiç de sağlıklı olmayan şartlarda yapılan bir kürtaj ya da cinsel yolla bulaşan bir enfeksiyon gibi daha olumsuz bir sonuç ortaya çıkabiliyor” dedi. Prof. Çok, cinsel yolla bulaşan hastalıkların toplum tarafından en yanlış bilinen yönünün bu hastalıklara yakalanan kişilerin kötü insanlar oldukları yargısı olduğunu ifade ederek, “Bu hastalıklara her insan yakalanabilir” dedi. Prof. Dr. Figen Çok bu yargının en olumsuz sonuçunun ise hastalık kapmış bireyin toplumdan dışlanmak, ötekileştirilmek korkusuyla hastalığını gizlemesi ve tedavi olmaktan çekinmesi olduğunu söyledi.

Aileler engel

P.F. (22): Ben cinsel sağlık ve üreme sağlığı ile ilgili rahatça gidip bilgi veya hizmet alamam çünkü benim böyle bir girişimde bulunduğumdan ailemin haberi olabilir ve ailem bu durumu hiç hoş karşılamaz. Ayrıca çevremdeki insanlar herhangi bir hastalığım olduğunu öğrenirlerse benden uzaklaşırlar. Zorunlu kaldığımda içinde bulunduğum çevreden uzak sağlık merkezlerinden faydalanabilirim.

A.K. (21): Cinsel sağlık hizmetleri nerede verilir, her hastanede var mıdır bilmiyorum açıkçası gidip sormaya da çekinirim. Bunun yanında bu hizmetlerden yararlanabilmem için herhangi bir koşul var mı yani evli olmadan kürtaj yaptırabilir miyim bu konuda bile bir fikre sahip değilim.

Ç.D. (22): Benim doğup büyüdüğüm çevrede bilgi ya da hizmet almayı bırakın cinsellik ile ilgili hiçbir şey hoş karşılanmaz. Eğer cin-

sel yolla bulaşan bir hastalık kapmış olsaydım hem ailem hem de arkadaşlarım bana zinacı, utanmaz bir insan gözüyle bakarlar. Bu yüzden utanırım dahası çevremdeki insanların beni yargılamasından çekinirim.

Ö.H. (20): Cinsellikle alakalı bilgimi ailemden yeterince aldığımı düşünüyorum, bu yüzden bilgi konusunda sıkıntım yok. Cinsellikle sağlık hizmetleri ile ilgili en önemli sıkıntı bence ulaşılabilirlik ve ekonomik yeterlilik.